

La devolució de tres-cents florins a Bertran de Vilafranca, castlà de Montblanc, per part dels paers de Cervera (1439)

Josep M. Llobet i Portella
jllobet@cervera.uned.es

RESUM

Comentari i transcripció de deu documents de l'any 1439 que aporten informació sobre una devolució de diners a Bertran de Vilafranca, castlà de Montblanc, per part dels paers de Cervera.

RESUMEN

Comentario y transcripción de diez documentos del año 1439 que aportan información sobre una devolución monetaria a Bertran de Vilafranca, *castlà* de Montblanc por parte de los *paers* de Cervera

ABSTRACT

Comment and transcription of ten documents of the year 1439 that provide information on a money back to Bertran de Vilafranca, *castlà* of Montblanc, by the *paers* of Cervera.

Paraules clau: préstecs, institucions municipals, Cervera, Montblanc, segle XV

Palabras clave: préstamos, instituciones municipales, Cervera, Montblanc, siglo XV

Keywords: loans, municipal institutions, Cervera, Montblanc, XV century.

Josep M. Llobet i Portella (Cervera, 1940) Mestre de català, llicenciat en Filosofia i Lletres i doctor en Història, ha exercit la docència a diferents nivells, formació d'adults, ensenyament mitjà i cicles universitaris. Fins el 2007 fou professor a l'Institut d'Educació Secundària Antoni Torroja, de Cervera. Actualment ho és al Centre Associat de la UNED de la mateixa ciutat, on, a més, és coordinador de la Facultat de Geografia i Història. Col·labora habitualment en *l'Aplec de Treballs, Podall* (Montblanc), ISSN 2014-6957, núm. 8 (2019) p. 7-14

En aquest article comentem i transcrivim el contingut de deu documents que donen informació sobre un devolució de diners que van fer els paers de Cervera al donzell Bertran de Vilafranca, castlà de Montblanc, l'any 1439. Tots aquests documents es guarden a l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), ubicat a Cervera.

El dia 10 d'octubre d'aquell any, els paers cerverins van fer redactar dues cartes. En la primera, hom proposava la devolució immediata de dos-cents florins¹, quantitat que constituïa les dues terceres parts de l'import d'un préstec. Els cent florins restants serien tornats dins un període de temps que acabaria el dia de Sant Martí d'aquell any, o sigui, el dia onze del mes següent (document 1).

En la segona carta, era comunicat al destinatari que una persona enviada pels paers cerverins portava la suma de tres-cents florins, o sigui, la totalitat de l'import del préstec, els quals serien lliurats a Bertran de Vilafranca. Al mateix temps, li demanaven que el seu fill signés l'època de rebuda corresponent. Aquesta petició fa suposar que aquest fill, de nom Joan, havia estat el veritable prestador (document 2). Només fou enviada la segona carta, ja que la primera va ser cancel·lada.

Aquell mateix dia, els paers de Cervera, fermada l'època corresponent, autoritzaven el clavari municipal de la població perquè pagués a Pere Juglar, síndic de Cervera, que era la persona a la qual s'havia encarregat la tramesa dels tres-cents florins, la quantitat de divuit sous, que eren l'import que li havia estat assignat per les autoritats cerverines per portar la susdita quantitat de diners a Montblanc, pagament que en aquella data es feia efectiu (documents 3 i 4).

Els paers de Cervera, també aquell mateix dia, havien donat l'ordre al clavari municipal cerverí que fes el lliurament dels tres-cents florins destinats a la liquidació del préstec que havia estat fet per Joan de Vilafranca (document 5).

El dia 11 d'octubre, fou realitzat per les autoritats municipals cerverines un altre pagament. En aquella ocasió, també una vegada fermada l'època, foren donats deu sous a Gabriel de Bordell, un jurisperit de Montblanc, quantitat que li era deguda, tant pel lloguer d'una mula i les despeses fetes durant els dos dies en els quals es va traslladar des de Segura a Cervera com a procurador de Joan de Vilafranca per demanar la devolució de la quantitat de diners prestada, com per l'import dels seus treballs de procurador (documents 6 i 7).

Tornat del viatge a Montblanc pel lliurament dels tres-cents florins, Pere Juglar rebia una nova quantitat de diners. En total, li foren donats tretze sous i sis diners, en la qual suma eren compreses les despeses de notari (documents 8 i 9). En aquests dos documents, hom parla de la senyora de Solivella com a receptora dels diners tornats².

Finalment, el 12 de novembre d'aquell any 1439, van ser donats pel clavari municipal cerverí cinc sous a Joan Valentí, notari de Cervera, que eren l'import de la cancel·lació del document de debitori que havia estat fet a favor del fill de Bertran de Vilafranca quan es va formalitzar el préstec³ (document 10).



Florí català

Apèndix documental

1

1439, octubre, 10. Cervera

Els paers de Cervera comuniquen amb una lletra a Bertran de Vilafranca, castlà de Montblanc, que, pel portador d'aquesta lletra, li trameten dos-cents florins, els quals són una part dels tres-cents florins que deuen al fill del susdit castlà, i que la resta, en cas que aquest fill ho accepti, li seran lliurats dins un període temps que finirà el dia de Sant Martí.

Arxiu Comarcal de la Segarra, (ACSG), Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1439, f. 60v.

Al molt honorable e molt savi sènyer en Bertran de Vilafrancha, castlà de Muntblanch.
Molt honorable e molt savi sènyer,

Trametem-vos per lo sènyer en Pere Juglar, portador de la present, dos-cents florins de aquells tres-cents florins que nosaltres confessam deure al molt honorable fill vostre. Pregam-vos afectuosament per vostra gran bondat e gentilesa, dels restants cent florins, donets manera ab lo dit vostre fill nos soffire d'ací a la festa de Sant Martí propvinent, que, labores, sens tota falla, nosaltres los li donarem. Però, si enug hi trobareu vós, que ell scrits-nos una letra que, ans no us ne volriem fer desplaer, los manlleuariem de qualque bona persona e-ls vos trametrim. Plàcie-us nos perdonets com tant nos pleem de vós en son cars e loch aquesta vila, mentbrant-li lo gran plaer que fet li havets vós en proveir a nós e coses nostres. De aquestes coses havem informat lo dit Pere Juglar. Plàcie a vós, molt honorable sènyer, donar-li fe e crehença a tot ço que sobre los dits fets a vós, de part nostra, explicarà, axí com si per nosaltres personalment vos here dit e explicat. E sie la santa Trinitat protecció vostra. E plàcie-us per lo dit Pere Juglar haiam vostra resposta de la soferta que us pregam dels cent florins d'ací a Sant Martí.

Scrita en Cervera, a X dies de octubre del any M CCCC XXX nou. A tot honor e servir vostre, sènyer molt honorable, prests los pahers de la vila de Cervera.

(Al marge esquerre:)] Per no res va la present.

2

1439, octubre, 10. Cervera

Els paers de Cervera comuniquen amb una lletra a Bertran de Vilafranca, castlà de Montblanc, que, pel portador d'aquesta lletra, li trameten tres-cents florins, els quals són l'import d'un préstec, i li demanen que el seu fill firmi l'època corresponent.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1439, f. 61r.

Al molt honorable e molt savi sènyer en Bertran de Vilafrancha, castlà de Muntblanch.
Molt honorable e molt savi sènyer,

rametem-vos per lo honorable en Pere Juglar, portador de la present, los CCC floins que vós e lo sènyer vostre fill, per vostra acostumada bondat e gentilesa, prestàs a-questa vila o a nosaltres en nom de aquella, de què, sènyer molt honorable, nosaltres e tota aquesta universitat vos fem infinides gràcies. Confiats, sènyer, que, en son cars e loch, aquesta vila e tots los singulars de aquella seran membrants del gran pler e cortesia que fet li havets. Plàciens, sènyer, com los dits CCC florins haurets rebut, que lo sènyer vostre fill ferm àpoch a nosaltres com per lo honorable en Martí de Sobrevila, clavari l'any present de aquesta vila, ha rebuts los dits CCC florins. E, si a vós, molt honorable et molt savi sènyer, e al sènyer vostre fill seran plasents algunes coses que redunden honor e profit vostre, scrits-nos francosament.

Scrita en Cervera, a deu dies del mes de octubre del any mil CCCC XXXVIII^o.

A tot honor e servir vostre, sènyer molt honorable, prests los pahers de la vila de Cervera.

3

1439, octubre, 10. Cervera

Pere Juglar síndic de Cervera, reconeix que el clavari municipal d'aquesta població, en nom dels paers, li ha donat divuit sous, que són l'import que li ha estat assignat per portar tres-cents florins a Bertran de Vilafranca, donzell, de Montblanc.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Àpoques comunes*, 1439, f. 28v.

Sit omnibus notum quod ego Petrus Juglar, syndicus ville Cervarie, confiteor et recognosco vobis honorabilibus Guillermo Azbert, Petro Çabater, Bartholomeo Tolrrà et Iohanni Borraç, paciariis anno presenti dicte ville Cervarie, quod per venerabilem Martinum de Soldevila,

clavarium anno presenti eiusdem ville, solvistis michi decem octo solidos barchinonenses per dictam villam assignatos ratione et pro salario trium dierum quibus ego teneor vacare et laborare debeo in portando CCC^{os} florenos honorabili Bertrando de Vilafrancha, domicello, ad villam de Muntblanch. Et ideo, renuntiando, etc.

Actum Cervarie X die mensis octobris anno a nativitate Domini M^o CCCC XXX nono.

Testes venerabilis Berengarius Michaelis, mercator, et Bartholomeus de Vallebrera, notarius, ville Cervarie.

[*Al marge esquerre:*] Factum albaranum.

4

1439, octubre, 10. Cervera

Els paers de Cervera fan que el clavari municipal d'aquesta població pagui a Pere Juglar síndic de Cervera, divuit sous, que són l'import que li ha estat assignat per portar tres-cents florins a Joan de Vilafranca, donzell, de Montblanc.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1439, f. 89r.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a-n Pere Jutglar, síndich de la dita vila, XVIII sous barchinonesos, los quals a ell són deguts per la dita vila per rahó com a vagat tres dies entre anar e star e tornar a lla vila de Monblanch, hon a portats al honorable en Johan de Vilafrancha, donzell, aquells CCC florins d'or, de bon pes, que los dits honorables pahers avien assegurats e promesos donar al dit honorable en Johan de Vilafrancha, que, a rahó de VI sous per dia, fa los dits XVIII sous, dels quals a fermanat àpocha en poder del discret en Matheu de Cornellana, notari de la paheria, a X d'octubre, Mⁱ CCCC XXXVIII^o.

[*Al marge dret:*] XVIII sous.

[*Al marge esquerre:*] Restetuý albarà.

5

1439, octubre, 10. Cervera

Els paers de Cervera fan que el clavari municipal d'aquesta població pagui a Joan de Vilafranca, de Montblanc, fill de Bertran de Vilafranca, tres-cents florins, els quals el susdit Joan de Vilafranca havia prestat a les autoritats cerverines.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1439, f. 88r.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a-n Johan de Vilafrancha, de Monblanch, fill del honorable en Bertran de Vilafrancha, CCC florins, los quals avie prestats a la vila de Cervers, dels quals a fermat àpocha en poder del discret en Bernat Belissén, de la vila de Monblanch, notari, a X d'octubre Mⁱ CCC XXX nou.

[*Al marge dret:*] CLXV lliures.

[*Al marge esquerre:*] Restetuý albarà.

6

1439, octubre, 11. Cervera

Gabriel de Bordell, jurisperit, de Montblanc, reconeix que el clavari municipal d'aquesta població, en nom dels paers, li ha donat deu sous, que li eren deguts pel lloguer d'una mula i les despeses fetes durant els dos dies en què es va traslladar des de Segura a Cervera com a procurador de Joan de Vilafranca, donzell, per demanar els tres-cents florins que la vila de Cervera devia a l'esmentat Joan de Vilafranca, a més del meu treball de procurador i de la confecció d'una procura que el susdit Joan de Vilafranca li va fer.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Àpoques comunes*, 1439, f. 28v.

Sit omnibus notum quod ego Gabriel de Bordell, iurisperitus, ville Montis Albi, confiteor vobis honorabilibus Guillermo Azbert, Petro Çabater, Bartholomeo Tolrrà et Iohanni Borraç, paciariis hoc anno ville Cervarie, quod per venerabilem Martinum de Soldevila, clavarium anno presenti eiusdem ville, solvistis michi decem solidos barchinonenses michi per dictam villam debitos pro logerii unius mule et pro missione michi et ipsius pro duobus diebus quibus vacavi de Segura ad dictam villam ut procurator multum honorabilis Iohannis de Vilafrancha, domicelli, pro petendos [*sic*] illorum CCC florenorum quos dicta villa debet dicto honorabili Iohanni, ut procurator ipsius et pro una procuracione que dictus honorabilis Iohannes fecit michi dicta ratione. Unde, renuntiando, etc.

Actum Cervarie XI die octobris anno M^o CCCC^o XXX nono.

Testes Iohannes Bramon, barbitonsor, et Anthonius Laurador, dicte ville.

[*Al marge esquerre:*] Factum albaranum.

7

1439, octubre, 11. Cervera

Els paers de Cervera fan que el clavari municipal d'aquesta població pagui a Gabriel de Bordell, jurista, de Montblanc, deu sous, que li eren deguts pel lloguer d'una mula i les despeses fetes durant els dos dies en què va venir a Cervera, com a procurador de Joan de Vilafranca, donzell, per demanar tres-cents florins que la vila de Cervera devia a l'esmentat Joan de Vilafranca, a més del meu treball de procurador i de la confecció d'una procura que el susdit Joan de Vilafranca li va fer.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1439, f. 89r.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari al honorable en Gabriell de Bordell, juriste, de la vila de Monblanch, X sous barchinonesos, los quals li són estats tatxats per ço com és vengut com a procurador del honorable en Johan de Vilafrancha, donzell, per demanar los CCC florins que la dita vila li deie, en què stech dos dies, ço és, entre lo loguer de la mulla e la mesió e tres sous que costà la sua procura, dels qual a fermat àpocha en poder del discret en Matheu de Cornellana, notari de la paheria, a XI d'octubre, Mⁱ CCCC XXXVIII^o.

[Al marge dret:] X sous.

[Al marge esquerre:] Restetuý albarà.

8

1439, octubre, 27. Cervera

Pere Juglar, síndic de Cervera, reconeix que el clavari municipal d'aquesta població, en nom dels paers, li ha donat tretze sous i sis diners, que li eren deguts per la seva anada a Montblanc per lliurar tres-cents florins a la senyora de Solivella, pel cost de les escriptures fetes per un notari de Montblanc en relació amb els susdits tres-cents florins i pel cost de l'època de rebuda d'aquest tres-cents florins.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Èpoques comunes*, 1439, f. 29v.

Sit omnibus notum quod ego Petrus Juglar, syndicus ville Cervarie, confiteor vobis honorabilibus Guillermo Azbert, Petro Çabater, Bartholomeo Tolrà et Iohanni Borraç, paciariis hoc anno dicte ville, quod per venerabilem Martinum de Soldevila, clavarium anno presenti eiusdem ville, solvistis michi terdecim solidos et sex denarios barchinonenses michi per dictam

villam debitos videlicet: Sex solidos pro uno die quo vacavi per dictam villam in villa Montis Albi pro deposito seu desliuratione quod feci de CCC florenis quod dicta villa Cervarie debebat domina de Solivella. Ítem, ex alia parte, V solidos et sex denarios quos bistraxi notario ville Montis Albi pro certis scripturis. Ítem, ex alia parte, II solidos quos ego bistraxi pro apoche dictorum CCC florenorum. Que omnia suma capiunt dictorum terdecim solidorum [et sex denariorum], prout constat compoto manu propria venerabilis Guillermi Azbert, rationalis dicte ville, scripto. Unde, renuntiando, etc.

Actum Cervarie XXVII octobris anno M^o CCCC^o XXXVIII^o.

Testes discretus Bernardus Stall, alias dez Archs, notarius, et Petrus Simó, scriptor, Cervarie.

[Al marge esquerre:] Factum albaranum.

9

1439, octubre, 27. Cervera

Els paers de Cervera fan que el clavari municipal d'aquesta població pagui a Pere Juglar, síndic de Cervera, tretze sous i sis diners, que són l'import de la seva anada a Montblanc per lliurar tres-cents florins a la senyora de Solivella, del cost dels actes fets per un notari de Montblanc en relació amb els susdits tres-cents florins i del cost de l'època de rebuda d'aquest tres-cents florins.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1439, f. 89r.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari al honorable en Pere Juglar, síndich de la dita vila, XIII sous, VI dinés, barchinonesos, los quals a ell per la dita vila són deguts per les coses següens: Primo, VI sous per un dia que ach aturar a Monblanch en desliurar los CCC florins que y aportà per la dita vila a la senyora de Solivella, que ach a donar al notari de Monblanch, per certs achtos que avie fets per los dits CCC florins, V sous, VI dinés. Ítem, d'altra part, que ach a donar II sous per l'època dels dits CCC florins al notari. Que, entre totes les dites coses, pren suma los dits XIII sous, VI dinés, dels quals a firmat època en poder del discret en Matheu de Cornellana, notari de la pacheria, a XXVII d'octubre, Mⁱ CCCC XXX nou.

[Al marge dret:] XIII sous, VI dinés.

[Al marge esquerre:] Restetuý albarà.

10

1439, novembre, 12. Cervera

Els paers de Cervera fan que el clavari municipal d'aquesta població pagui a Joan Valentí, notari, de Cervera, cinc sous, que són l'import de la cancel·lació del document de debitori a favor del fill de Bertran de Vilafranca, de Montblanc.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1439, f. 88r.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari al discret en Johan Valentí, notari, de la dita vila, perquè cansel·là la carta que confessam deure los CCC florins al fill de mosser Vilafrancha, de Montblanch, a XII de noembre, V sous.

[*Al marge dret:*] V sous.

Notes:

- 1.- Un florí, en aquell temps, equivalia a 11 sous. El sistema monetari català era el següent: 1 lliura = 20 sous = 240 diners.
- 2.- Sobre les relacions entre la senyora de Solivella i Bertran de Vilafranca, vegeu Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Correspondència oficial entre Cervera i Montblanc durant el segle XV», *Aplec de Treballs*, 23 (2005), p. 31-55.
- 3.- Els *Manuals* dels anys 1438 i 1439 d'aquest notari no s'han conservat, cosa que ens priva de conèixer amb exactitud el contingut del document.